

# SHRNUTÍ STANOVISKA OMBUDSMANKY UK

PODNĚT č. 20/2025

## Předmět

Podavatel se obrátil na ombudsmanku Univerzity Karlovy se svojí zkušeností z průběhu dvou obhajob své disertační práce. Požaduje, aby byly prošetřeny procesní podmínky, za kterých se obhajoby s rozdílným výsledkem uskutečnily a byla navržena opatření, která obdobným situacím v budoucnu zamezí.

Podnět byl šetřen v součinnosti s podavatelem podnětu, dále jeho školitelem, předsedou zkušební komise první obhajoby, předsedou zkušební komise druhé obhajoby, předsedou oborové rady, a dále také se všemi čtyřmi oponenty disertační práce. Podnět byl také konzultován s vedoucími pracovníky dané fakulty a na úrovni rektorátu s příslušným vedoucím pracovníkem.

## Vyhodnocení podnětu

Podnět představuje **velmi specifickou situaci**, která se odehrála v závěru studia, při obhajobě disertační práce podavatele. Všemi zapojenými účastníky je tato situace hodnocena jako **zcela výjimečná**. O to však větší má **učební potenciál**. K jeho maximalizaci je zapotřebí dílčí aspekty této situace přesně pojmenovat, případ důsledně analyzovat a následně navrhnout opatření, která pomohou podobným situacím do budoucna předejít.

Ombudsmanka šetřila uvedený podnět **plně v souladu s čl. 3 Opatření rektora č. 28/2022 v revidovaném znění**. Vzhledem k tomu, že podavatel spatřoval v přístupu ke své osobě projev **nerovného zacházení** a proti závěru zkušební komise se nemohl odvolat, **postupoval zcela legitimně, když se svou žádostí obrátil přímo na univerzitní ombudsmanku**.

Ombudsmance nenáleží posuzovat **odborný obsah zkoušky ani způsobilost** doktoranda prokázanou v průběhu obhajoby disertační práce. Soustředila se proto primárně na **postup zkušební komise** a jeho soulad s obecně závaznými předpisy či metodickými doporučeními. V rámci uskutečněných zkoušek a v období mezi nimi se pokusila také identifikovat praxi, která na dokončování studia nepůsobí příznivě, a naopak zdůraznit takové postupy, které mohou šance na úspěšné ukončení zvýšit.

Ústředním tématem řešeného podnětu je **diametrálně odlišné hodnocení disertační práce podavatele**, která byla obhajována dvakrát před dvěma komisemi v odlišných složeních s využitím hodnotící zpětné vazby ze čtyř nezávislých oponentských posudků.

Řešený podnět v první řadě otevírá otázku, **co je účelem obhajoby disertační práce** v závěru studia a jakou způsobilost musí student v jejím průběhu prokázat. Odpověď na tuto otázku není jednoduchá ani jediná možná. V případě podavatele měla zásadní roli v neúspěšné obhajobě sehrát údajná **nepřesvědčivost jejího autora**. Komise mu vytýkala, že práci nedokázal přesvědčivě prezentovat, zejména před auditoriem, které o tématu předem nic neví, byť mělo mít k dispozici autoreferát jeho práce. V tomto smyslu stojí za úvahu, zda si studující dokáže takové **situační uspořádání vůbec představit**, resp. zda je na něj předem upozorněn. S

velikostí oborových rad totiž významně roste riziko, že **složení zkušebních komisí bude velmi rozmanité**, a tím vzdálené obhajovanému tématu.

Z popisu průběhu první obhajoby je rovněž patrný vývoj ve výtkách, které student k práci obdržel. V řadě případů šlo o kritické komentáře k **fundamentálním aspektům práce**, jako je její **oborová přiléhavost, úzké výzkumné zaměření či akceptování publikací „in press“**, které byly historicky nebo nedávno schváleny oborovou radou. Tyto skutečnosti byly komisí v hodnocení obhajoby prezentovány jako zásadní. V jiných případech se výtky týkaly spíše **formálních náležitostí práce** (např. prázdná poslední kapitola – tištěný appendix, který se nahrává pouze do SIS). Součástí první obhajoby mělo být také napětí mezi zkušební komisí a školitelem doktoranda, které **vyústilo ve vzájemné poziční vymezování**, jež do průběhu obhajoby vůbec nepatří. Regulace příznivého klimatu v průběhu obhajoby plně náleží předsedající osobě.

Vrstvení výše popsaných výtek v kombinaci s mezilidským napětím vedlo k drtivému závěru komise: **neobhájeno**. Zápis z obhajoby byl však **nepřiměřeně stručný a nedostatečně konkrétní**. Navíc se nijak nepokusil vypořádat se s kladným hodnocením z opoponentských posudků, což vyvolává **otázku o roli a významu těchto posudků**, zejména v kontextu širokých oborových rad. Výsledek obhajoby je proto namístě chápat jako nedostatečně zdůvodněný. Podobně jako předseda oborové rady, tak i ombudsmanka je hluboce přesvědčena, že **povinností komise je náležitě zdůvodnit své rozhodnutí a přistupovat k hodnocení práce a obhajoby maximálně férově a transparentně**. Nadto byl doktorand zcela nepříjemně vyzván k podpisu zápisu z obhajoby před jejím konáním a s jeho obsahem se seznámil až později prostřednictvím SIS.

Z vyjádření více stran případu vyplynulo, že vedení doktorandů zahraničními školiteli je spíše **rizikové**. Přetrvává totiž přesvědčení, že **spolupráce na dálku není možná** a nutně snižuje kvalitu studijních výsledků. **Případ podavatele je důkazem**, že spolupráce na dálku nejenže možná je, ale přináší také **cenné výsledky**. Paradoxně se obávám, že zkušenost, kterou školitel nabyl během první obhajoby, jej **od vedení dalších studentů odradí**.

Doktorandovi bylo po neúspěšné obhajobě přislíbeno, že komise zpracuje **seznam věcných výtek**, které má pro účely druhé obhajoby zohlednit. To se však nestalo a student se začal sám domáhat relevantních informací. Očekávala bych, že v takových výjimečných situacích, jako je **neúspěšná obhajoba**, bude podpora studentovi poskytnuta **automaticky**, bez zdlouhavého obesílání zúčastněných stran a mlčení a hlavně, že faktické výtky vůči práci a jeho obhajobě budou studentovi **sděleny prostřednictvím zápisu z obhajoby**.

V případě domovské fakulty přišla reakce na žádost studenta až **po urgencích**, dva měsíce po konání první obhajoby. Zapojení univerzitní ombudsmanky do vyjednávacího procesu bylo přitom opakovaně z různých stran **označováno jako nežádoucí**, ačkoliv cílem bylo pouze maximalizovat šance studenta na úspěšné dokončení studia za **férových a předvídatelných podmínek**, které při první obhajobě vytvořeny nebyly. Díky enormní vůli studenta a podpoře ze strany fakulty a oborové rady se to nakonec podařilo.

**Druhá obhajoba** byla následně **úspěšná**, proběhla před jinou komisí, s novými, opět kladnými opoponentskými posudky, v atmosféře věcné a nezaújaté diskuse. Obsah práce zůstal stejný, avšak její hodnocení bylo zcela odlišné: **obhájeno**. Tento výrazný rozdíl ve výsledku dvou obhajob téže práce přirozeně **vyvolává otázky nad samotným procesem hodnocení** a měl by měl vést všechny zúčastněné k zamyšlení nad tím, co jsou **faktická kritéria** hodnocení kvality práce a

následně její obhajoby a jak transparentně a férově jsou v praxi aplikovány. **Necht' je výše uvedená analýza jedním z východisek tohoto uvažování.**

#### Navržená doporučení

Na základě provedeného šetření předkládá univerzitní ombudsmanka **fakultě a oborové radě studijního programu** k diskusi a příp. přijetí následující opatření:

1. jasně vymezit **účel obhajoby disertační práce**, stanovit kritéria hodnocení jejího průběhu, včetně role oponentských posudků,
2. pro zkušební komise zpracovat **metodiku vedení obhajob disertačních prací** a podpořit předsedající, aby důsledně dbali udržení věcného a respektujícího prostředí, aby se předešlo osobním konfliktům či konfrontacím,
3. studujícím včas a srozumitelnou formou **poskytovat základní informace o průběhu obhajoby**,
4. zpracovat **doporučení pro zpracování zápisů** z průběhů obhajob,
5. poskytovat studujícím **proaktivní podporu v případě neúspěšné obhajoby**, příp. jiných náročných situacích v průběhu studia, o kterých je fakulta či oborová rada zpravena,
6. reflektovat **roli zahraničních školitelů nebo školitelů působících v zahraničí** a jasně deklarovat, že spolupráce na dálku je legitimní a může přinášet významné výsledky.

Z dosavadního vývoje na **úrovni celouniverzitní** je patrné, že v novelizovaném Studijním zkušebním řádu došlo k ukotvení opatření, která by měla podobným situacím, jako nastala u podavatele, předejít. Jedná se konkrétně o ustanovení obsažená v čl. 60 odst. 3, čl. 61 odst. 8 a čl. 63 odst. 3 a 5.

Datum vyhotovení vlastního stanoviska: 31. 10. 2025